Grossmannová, Dagmar

Poklad z Bezuchova jako významný pramen pro moravské peněžní dějiny 13. století

Studia historica Brunensia. 2015, vol. 62, iss. 1, pp. [115]-133

ISSN 1803-7429 (print); ISSN 2336-4513 (online)

Stable URL (handle): https://hdl.handle.net/11222.digilib/134666
Access Date: 29. 11. 2024
Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MUNI ARTS Masarykova univerzita Filozofická fakulta

Digital Library of the Faculty of Arts,
Masaryk University
digilib.phil.muni.cz

DAGMAR GROSSMANNOVÁ

POKLAD Z BEZUCHOVA JAKO VÝZNAMNÝ PRAMEN PRO MORAVSKÉ PENĚŽNÍ DĚJINY 13. STOLETÍ

Abstract:
The coinage treasure was found in Bezuchov in 1855. It contained altogether 952 coins from the period of the reign of Ottokar II of Bohemia (1253–1278). These were mainly small Moravian bracteates and pfennig-type denarii dated to the period of the end of the 60s and 70s of the 13th century, while few foreign coins were mixed into it. In the same year, the treasure was purchased for Francis Museum (today Moravian Museum), where it has been stored in a modified composition until the present day.

Key words:
Coinage, treasure, discovery, 13th century, Moravia

Velké mincovní depoty představují významné prameny pro peněžní dějiny vůbec. Několikanásobně to platí pro mincovnictví 13. století, kde jsou písemné prameny pro objasnění mnoha otázek více než nedostačující. Situace na Moravě v oblasti mincovnictví byla od počátku 13. století zcela odlišná od Čech. Moravská markrabata razila své mince, které se od českých podstatně lišily. Od počátku století byly na Moravě pod vlivem rakouských feniků raženy tzv. denáry fenikového typu, které později v 50. letech 13. století z větší části nahradily brakteáty. Brakteát je jednostranná mince z tenkého stříbrného plechu (lat. *bractea* = plech), která byla v našich zemích nejprve ražena v Čechách. Byly to velké brakteáty, které svým průměrem 40 mm a hmotností 1 g odpovídaly míšeňským vzorům. Od 50. let byly v Čechách raženy střední brakteáty o průměru 28 mm. Charakteristickým rysem všech brakteátů je jednostranná ražba, zjednodušení mincovního obrazu a až na výjimky chybějící opis. Poté, co se markrabě Přemysl

Otakar stal v r. 1253 i českým králem, se začaly na Moravě razit malé brakteáty, které byly postupně raženy ve dvou velikostech. Nejprve byly raženy tzv. malé brakteáty většího střížku, jejichž průměr byl současně s hmotností koncem 60. let 13. stol. zmenšen. Zmenšení střížku a snížení hmotnosti souvisí s měnovou reformou z r. 1268, která byla spojena s celkovou úpravou měr a vah v království.[1] Průměrná velikost malých brakteátů většího střížku je 18,0–20,0 mm, hmotnost se pohybuje v rozmezí 0,4–0,7 g. Průměrná velikost malých brakteátů menšího střížku je 15,5–18,0 mm; hmotnost se pohybuje mezi 0,27–0,5 g. Současně s malými brakteáty byly raženy i malé denáry fenikového typu, i když jejich typologická škála není tak bohatá jako v případě malých brakteátů. Stejně tak i jejich početní zastoupení v nálezech je menší. Přesto však byly ekvivalentními jednotkami, čemuž odpovídá jejich hmotnost srovnatelná s malými brakteáty té doby.[2] Jako dílčí jednotky byly raženy půlbrakteáty, které však patří mezi ražby velmi vzácné. Známe pouze několik typů půlbrakteátů a všechny jsou dochovány pouze v několika málo kusech. Ještě na konci vlády Přemysla II. Otakara (1253–1278) byly malé brakteáty vystřídány středními brakteáty. V této době již nebyly raženy ani denáry fenikového typu a ani půlbrakteáty. Typické pro střední brakteáty je ztenčení mincovního střížku při zachování téměř stejné průměrné hmotnosti. Průměrná velikost se pohybuje mezi 21,0–25,0 mm při hmotnosti 0,3–0,4 g. Právě u těchto brakteátů se uplatňovala technika hromadné ražby, kdy bylo na sebe naskládáno až 5 střížků a všechny byly vyraženy najednou jedním úderem razidla.[3] Tato technika byla uplatňována z důvodu urychlení výroby mincí, kterých se již nedostávalo. To souviselo se stále se rozvíjejícím městským prostředím, obchodem a hospodářským vzestupem. Při hromadné ražbě však docházelo k nedostatečnému vyražení mincovního obrazu, který se stal téměř nečitelným. Tato technika ražby byla uplatňována pouze u středních brakteátů. U malých brakteátů tomu odporuje nejen jejich daleko pevnější střížek, ale rovněž velmi dobře a zřetelně vyražený mincovní obraz. Jako dílčí jednotky byly u středních brakteátů používány poloviny mincí. Nasvědčují tomu dochované ražby, které jsou přesně v polovině naseknuté a připravené tak ke svému přelomení. Naopak větší nominály byly získávány skládáním několika kusů brakteátů na sebe a současně přehnuty do tzv. svitků. Brakteátové svitky jsou známé

---

1 N o v ý , Rostislav: *Organizace a vývoj českého mincovnictví v 13. století do měnové reformy Václava II*. Sborník archivních prací 24/2, 1974, s. 366–425.

2 G r o s s m a n n o v á , Dagmar: *Morawskie denary Przemysła Ottokara II (1247–1253–1278)*. Notae Numismaticae/ Zapiski Numizmatyczne VII, 2012, s. 129–146.

3 K mincovní technice více viz C a c h , František: *K mincovní technice doby brakteátové*. In: Sborník II. numismatického symposia 1969. K problematice moravského mincovnictví 13. století. Vyd. J. Sejbal. Brno 1976, s. 75–84.

s různými počty mincí, většinou se jedná o 2–6 ks. Takto dělené a skládané mince známe z mnoha mincovních depotů, které jsou datovány až na konec 13. století. V této době je v případě větší hotovosti časté také placení neraženým stříbrem. Je tak zcela evidentní, že brakteáty jako obchodní mince již rozvinutému hospodářství a obchodu nedostačovaly. Jednou z otázek, která stále není zcela objasněná, je otázka přiřazení jednotlivých typů mincí do konkrétních mincoven. Vzhledem k tomu, že v 2. polovině 13. století byly mincovny decentralizovány a pronajímány jednotlivcům nebo několikačlenným konsorciím, nejsme schopni pouze na základě dosud známých skutečností tuto otázku spolehlivě zodpovědět.[4]

Bezuchov je v dnešní době malá obec nacházející se asi 15 km východně od Přerova mezi městy Bystřice p. Hostýnem a Lipníkem nad Bečvou. Velký mincovní depot zde byl objeven již v polovině 19. století.[5] K pokladu se dochovala zpráva ze dne 3. června 1855 určená pro výbor Moravskoslezské hospodářské společnosti, ve které žádá moravský místodržitel a moravský zemský hejtman Leopold hrabě Lažanský o určení, přezkoumání a stanovení ceny pokladu stříbrných mincí, které byly nalezeny v Bezuchově při překopávání zahrady velmi pravděpodobně v r. 1855 v zahradě domu č. 8, v domě Františka Sehnala.[6]

Dne 12. června 1855 byla zaslána odpověď (referentem A. Heinrichem), ve které popisuje, že se jedná celkem o 952 mincí z období vlády Přemysla II. Otakara, konkrétně o brakteáty, a z toho 67 denárů (a rovněž o rakouské a štýrské feniky); celková hmotnost nálezu byla 297,5 g.

Dne 3. října 1855 všech 952 mincí ve dvou balíčcích převzal tehdejší kustod Františkova muzea (dnešní Moravské zemské muzeum) Albín Heinrich,

---

4 O mincovnictví 13. století na Moravě více viz S e j b a l , Jiří: *K chronologii moravských ražeb 13. století*. In: Sborník I. numismatického symposia 1964. Vyd. J. Sejbal. Brno 1966, s. 78–84; t ý ž : *K základním otázkám vzniku moravských ražeb 13. století*. In: Sborník II. numismatického symposia, s. 55–68; t ý ž : *Moravské mincovnictví 13. století*. Vývoj peněžně ekonomických vztahů na Moravě 13. století. Plzeň 2008.

5 O nálezu byly publikovány zprávy: F i a l a , Eduard: *České denáry*. Praha 1895, s. 212, č. 185 (zde uveden jako Bešov); N o h e j l o v á - P r á t o v á , Emanuela: *Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku II*. Praha 1956, č. 1877 (zde je chybně uveden počet kusů, který velmi pravděpodobně vznikl špatnou interpretací spisu o nalezení pokladu); C a c h , František: *Nejstarší české mince III.* České a moravské mince doby brakteátové. Praha 1974, č. 439.

6 Spis o nalezení pokladu a o jeho zakoupení do tehdejšího Františkova muzea (dnes Moravské zemské muzeum) č. 3962/3-13, Bezuchov 1855, soudní okres Bystřice pod Hostýnem, č. j. 334/1855. Uloženo v nálezovém archívu numismatického oddělení Moravského zemského muzea.

který byl členem Hospodářské společnosti a rovněž v letech 1836–1864 kustodem Františkova muzea. Cena pokladu byla stanovena na 27 zlatých a 12 krejcarů a současně v den převzetí mincí (3. 10. 1855) byla celá částka zaplacena. Poklad pro Františkovo muzeum zakoupila, stejně jako i v jiných případech, Moravskoslezská hospodářská společnost.

Bohužel ani poté, co se nález dostal do muzea, nezůstal ve svém původním složení. Tehdejší kustod Albín Heinrich (1785–1864) byl významnou osobností, snažil se o zvýšení celkové úrovně muzea, soustředil se na revizi sbírek a současně na odbornou stránku jejich evidence. Byl významným přírodovědcem (je považován za otce moravskoslezské mineralogie), a proto se soustředil zejména na uspořádání geologických, paleontologických a mineralogických sbírek.[7] Pokud se zaměříme na numismatickou sbírku, která nás v této chvíli zajímá nejvíce, i té věnoval velkou pozornost vzhledem k tomu, že sám měl numismatickou sbírku a o numismatiku se zajímal. Je autorem velkého dvousvazkového katalogu muzejní numismatické sbírky *K. K. Maehr. Schl. Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landes-Kunde. Franzens Museum. Münz- und Medaillen Sammlung.* V r. 1853 měla sbírka 2 593 kusů, které byly získány díky darům a částečně i nákupům učiněným právě Moravskoslezskou hospodářskou společností pro muzeum. Celá sbírka byla uložena ve skříni s 84 zásuvkami a byla systematicky uspořádána.[8] A. Heinrich však nepovažoval za důležité ponechávat mincovní depoty ve svém kompletním složení. Velmi často byly mince jednoho typu vyměňovány s jinými muzejními institucemi v monarchii, nebo rozřazovány do systematických sbírek bez uvedení provenience. S pochopením důležitosti mincovních nálezů, s jejich zpracováváním a uchováváním v tehdejším Františkově muzeu začal až jeho nástupce, kustod Mořic Vilém Trapp (1825–1895), který kromě jiného zdejší numismatickou sbírku spravoval v letech 1864–1895. M. Trapp byl na rozdíl od A. Heinricha orientován spíše na kulturněhistorickou část muzejních sbírek, všeobecně zachraňoval archeologický materiál a snažil se chránit kulturní poklady země v době, kdy rostl zájem o jejich výkup do ciziny.[9] V r. 1865 psal Mořic Trapp o nálezu z Bezuchova a již v tomto roce se snažil rekonstruovat jeho původní složení.[10] S lítostí však musel

---

7 Brodesser, Slavomír – Břečka, Jan – Mikulka, Jiří: *K poznání a slávě země.* Dějiny Moravského zemského muzea. Brno 2002, s. 15–16.

8 Sejbal, Jiří: *Numismatické oddělení Moravského muzea v Brně*. Brno 1979, s. 12.

9 Brodesser, S. – Břečka, J. – Mikulka, J.: *K poznání a slávě země*, s. 17.

10 Trapp, Mořic: *Der Münzfund zu Beschow mit gleichen Typen des Kyselowitzer Fundes*. In: Notizen-Blatt der historisch-statistischen Section der k. k. mähr.-schles.

konstatovat, že to již není možné vzhledem k tomu, že jeho předchůdce, kustod A. Heinrich, nestačil původní složení nálezu publikovat a v jeho pozůstalosti se nedochovalo. Již v r. 1855 totiž přešlo více kusů z bezuchovského nálezu v rámci výměny do mincovního kabinetu ve Vídni a stejně tak v r. 1863 do *Joannea* ve Štýrském Hradci. Mince si z nálezu sám osobně přijel vybrat prof. Zahn, který měl do té doby neznámé mince blíže určit.[11]

Bezuchovský nález je velmi podobný nálezu z Kyselovic.[12] Mají téměř shodné složení a obsahují 11 společných typů mincí. Patří k nim 6 typů malých brakteátů menšího střížku (kat. č. 2, 4, 5, 6, 8, 9) a 5 typů denárů fenikového typu (kat. č. 11, 12, 13, 14 a jeden nedochovaný denár). Tyto dva depoty toho však mají společného mnohem víc. Obce Kyselovice i Bezuchov se nacházejí nedaleko od sebe (asi 25 km). Oba depoty jsou datovány do 70. let 13. století a oba byly objeveny v 19. století, Bezuchov v r. 1855 a Kyselovice v r. 1862. Oba byly rovněž záhy po svém objevení zakoupeny do sbírek tehdejšího Františkova muzea. A ani jeden z nich nezůstal dochován ve svém původním složení.

Dnešní složení nálezu obsahuje celkem 844 mincí.[13] Z toho je 839 mincí moravských (malé brakteáty, střední brakteáty, denáry fenikového typu) a v převážné většině jsou to ražby Přemysla II. Otakara (1253–1278), v malém počtu potom i střední brakteáty Václava II. (1278–1305), ražené v období do r. 1300. Dochované složení nálezu z Bezuchova tvoří 19 typů mincí. Z toho je 18 typů moravských mincí, rozdělených mezi panovníky Přemysla II. Otakara a Václava II. V naprosté většině jsou to malé brakteáty menšího střížku a malé denáry fenikového typu datované do období konce 60. let – 70. let 13. století. Složení nálezu doplňují starší malé brakteáty většího střížku pouze jednoho typu v 6 ks, jejichž ražba je datována do období 2. pol. 50. – 60. let 13. století. V pokladu najdeme i střední brakteáty, které patří mezi ražby nejmladší. Otázkou však zůstává, zda v původním složení vůbec byly.

Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde. Redigiert von Christian d'Elvert. Brünn 1866, s. 58–59.

11 T r a p p , M.: *Der Münzfund*, s. 58.

12 G r o s s m a n n o v á , Dagmar: *Poklad z Kyselovic.* Analýza a osud jednoho mincovního nálezu ze 2. poloviny 13. století. Numismatický sborník 26/1/2011, 2012, s. 99–106; t á ž : *Der Brakteatenfund von Kyselovice (Tschechische Republik)*. Schild von Steier 23, 2010, s. 38–42. K u p i d o , Franz S.: *Der Kyselowitzer Fund*. Berliner Blätter für Münz-, Siegel- und Wappenkunde 3, 1866, s. 58–64; t ý ž : *Der Kyselowitzer Fund*. In: Notizen-Blatt, s. 43–45.

13 Poklad je uložen ve sbírce hromadných mincovních nálezů numismatického oddělení Moravského zemského muzea pod zn. H 39.

V největším počtu je dochován malý brakteát menšího střížku s obrazem kráčejícího draka (typ Cach 955; kat. č. 4) v počtu 193 kusů. Známe jej především z nálezu z Kyselovic (1 075 ks) nebo Josefova (72 ks). Ve větším počtu jsou i další typy malých brakteátů menšího střížku typ Cach 958 (kat. č. 6) v počtu 131 kusů, typ Cach 954 (kat. č. 3) s kráčejícím dvouocasým lvem v počtu 118 kusů, nebo typ s kráčející rozkřídlenou orlicí typu Cach 953 (kat. č. 2) v počtu 112 kusů. Všechny tyto typy ražeb jsou v největším počtu známé právě z nálezů z Bezuchova a z Kyselovic. Kromě malých brakteátů nález obsahuje také malé denáry fenikového typu. V největším počtu je to typ Cach 972 (kat. č. 12) v relativně velkém počtu 89 kusů. Denáry fenikového typu jsou zde dochovány celkem ve čtyřech typech (kat. č. 11–14) a v celkovém počtu 170 kusů. Tento počet však nesouhlasí s původním složením nálezu vzhledem k tomu, že již v původní zprávě Albína Heinricha z r. 1855 se jich v nálezu uvádí pouhých 67 ks. Odkud pocházejí „přebytečné“ kusy, není známo.

Poklad je doplněn i o cizí mince, konkrétně o 5 ks štrasburských denárů, které rovněž v původním složení nebyly. Jedná se o ražby štrasburského biskupa Konráda z Liechtenburgu (1273–1299) – kat. č. 19. V tomto případě se však díky F. S. Kupidovi, který v r. 1866 publikoval složení kyselovického nálezu,[14] a M. Trappovi, který shodné typy obou nálezů porovnával, podařilo identifikovat a správně přiřadit štrasburské denáry k mincovnímu pokladu z Kyselovic, v jehož složení byly původně. Další dva typy středních brakteátů rovněž nepatřily původně do bezuchovského pokladu, ale do Františkova muzea se dostaly od prof. Bočka v r. 1836, tj. daleko dříve než samotný bezuchovský poklad.[15] Jedná se o moravské střední brakteáty Václava II. dvou typů Cach 998 a 1001.

Naopak víme i o ražbách, které v původním složení byly, ale do dnešní doby se v nálezu nedochovaly. Jedná se o denár fenikového typu Přemysla II. Otakara, datovaný do 60. let 13. stol.[16] Bohužel nevíme, kolik kusů tohoto denáru v nálezu původně bylo.

---

14 K u p i d o , Franz S.: *Der Kyselowitzer Fund*, tab. XXXI., č. 24.

15 T r a p p , M.: *Der Münzfund*, s. 58.

16 T a m t é ž , s. 58.

Popis:
Av. V perličkovém kruhu věž s cimbuřím, pod ní kulička, po stranách věže lev
Rev. V perličkovém kruhu anděl s rozepjatými křídly, vlevo a vpravo od něj je hvězdička
(vyobrazený kus pochází ze systematické sbírky numismatického odd. MZM)

Tento denár patří mezi vzácné ražby, známé v současné době pouze ve 4 exemplářích. Poprvé jej publikoval F. S. Kupido v r. 1866 při popisu kyselovického nálezu, i když popis lícní strany denáru zde není popsán správně. Kupido jej popisuje jako *sloup mezi dvěma korunovanými velmi hrubě ztvárněnými hlavami, nahoře půlměsíc, ve kterém je puntík*.[17] Tento popis vznikl otočením mince o 180°. V novější literatuře byl denár publikován až nedávno ve dvou velkých mincovních pokladech, ve zmiňovaném nálezu z Kyselovic (kde měly být původně dva kusy, dochován je však pouze jeden kus)[18] a z hornorakouského Fuchsenhofu,[19] kde je zahrnut mezi neurčené ražby. Další známý kus je uložen mezi moravskými ražbami v systematické sbírce numismatického oddělení MZM. S ohledem na to, že mince z nálezů byly do systematické sbírky rozřazovány, je velmi pravděpodobné, že tento kus původně pochází z nálezu z Bezuchova nebo z Kyselovic. Zcela jistě však tuto hypotézu již potvrdit nelze.

O rakouských a štýrských fenicích, o kterých se ve zprávě zmiňuje A. Heinrich[20] a které měly být rovněž součástí pokladu, bohužel žádné další informace nemáme. Nabízí se zde hypotéza, že to byly právě ty kusy,

---

17 K u p i d o , F. S.: *Der Kyselowitzer Fund*, tab. XXXI., č. 5.

18 G r o s s m a n n o v á , D.: *Poklad z Kyselovic*, kat. č. 17.

19 *Der Schatzfund von Fuchsenhof*. Hg. von B. Prokisch – T. Kühtreiber. Linz 2004, kat. č. 206; Z a o r a l , Roman: *České a moravské ražby z Pokladu Fuchsenhof*. Numismatický sborník 20, 2005, s. 61–108.

20 Spis o nalezení pokladu a o jeho zakoupení do tehdejšího Františkova muzea (dnes Moravské zemské muzeum) č. 3962/3-13, Bezuchov 1855, soudní okres Bystřice pod Hostýnem, č. j. 334/1855.

které byly v rámci výměny převedeny do mincovních kabinetů ve Vídni a ve Štýrském Hradci.

Význam pokladu z Bezuchova pro moravské peněžní dějiny 13. století spočívá především v jeho typologické základně. Depot obsahuje takové typy mincí, které většinou najdeme pouze v několika málo dalších nálezech. Jedná se zejména o malé brakteáty typu Cach 953, 954, 955 a 957 (kat. č. 2, 3, 4 a 5), které se ve větším počtu nacházejí pouze v nálezu z Bezuchova a Kyselovic. V několika dalších nálezech je to vždy pouze několik kusů, často však známých pouze z literatury a do dnešní doby již nedochovaných. Vzhledem k chybějícímu opisu na brakteátech a nedostatečnému množství dochovaných písemných pramenů je stejně tak velmi důležitým pramenem pro stanovení chronologie jednotlivých typů mincí. Současně díky relativně velkému počtu mincí jednoho typu je významnou pramennou základnou pro metrologii a různá statistická zpracování.

Nález z Bezuchova je však i příkladem různých osudů velkých peněžních depotů, rovněž dokladem vývoje české vědecké numismatiky, postupného rozvoje jejích vědeckých metod a přístupu k mincovním nálezům a hmotným pramenům v 19. století vůbec.

Katalog ražeb, které jsou dochovány v nálezu:

1.
Morava
Přemysl II. Otakar (1253–1278)
malý brakteát většího střížku (2. pol. 50. let – konec 60. let 13. stol.)
Popis:
Av. Korunovaná hlava panovníka, po stranách hlavy kuličky
Lit.: Cach 952; 6 ks; průměrná velikost 18,55 mm / průměrná hmotnost 0,539 g

2.
Morava
Přemysl II. Otakar (1253–1278)
malý brakteát menšího střížku (konec 60. let – 70. léta 13. stol.)
Popis:
Av. Kráčející rozkřídlená orlice vlevo s hlavou otočenou vzad
Lit.: Cach 953; 112 ks; průměrná velikost 16,3 mm / průměrná hmotnost 0,371 g

3.
Morava
Přemysl II. Otakar (1253–1278)
malý brakteát menšího střížku (konec 60. let – 70. léta 13. stol.)
Popis:
Av. Kráčející dvouocasý lev vpravo
Lit.: Cach 954; 118 ks; průměrná velikost 16,4 mm / průměrná hmotnost 0,354 g

4.
Morava
Přemysl II. Otakar (1253–1278)
malý brakteát menšího střížku (konec 60. let – 70. léta 13. stol.)
Popis:
Av. Kráčející drak vlevo
Lit.: Cach 955; 193 ks; průměrná velikost 17,4 mm / průměrná hmotnost 0,405 g

5.
Morava
Přemysl II. Otakar (1253–1278)
malý brakteát menšího střížku (konec 60. let – 70. léta 13. stol.)
Popis:
Av. Kráčející gryf vpravo
Lit.: Cach 957; 20 ks; průměrná velikost 17,1 mm / průměrná hmotnost 0,422 g

6.
Morava
Přemysl II. Otakar (1253–1278)
malý brakteát menšího střížku (konec 60. let – 70. léta 13. stol.)
Popis:
Av. Kráčející pták s lidskou hlavou vpravo, s mečem v pravé ruce a štítem v levé ruce
Lit.: Cach 958; 131 ks; průměrná velikost 16,7 mm / průměrná hmotnost 0,403 g

7.
Morava
Přemysl II. Otakar (1253–1278)
malý brakteát menšího střížku (konec 60. let – 70. léta 13. stol.)
Popis:
Av. Brána s křížem uprostřed, nad branou věž, po stranách věže je slunce a měsíc
Lit.: Cach 966; 5 ks; průměrná velikost 18,3 mm / průměrná hmotnost 0,478 g

8.
Morava
Přemysl II. Otakar (1253–1278)
malý brakteát menšího střížku (konec 60. let – 70. léta 13. stol.)
Popis:
Av. Menší brána s kroužkem, nad branou tři věže, prostřední nejvyšší věž s cimbuřím
Lit.: Cach 968; 37 ks; průměrná velikost 16,9 mm / průměrná hmotnost 0,413 g

9.
Morava
Přemysl II. Otakar (1253–1278)
malý brakteát menšího střížku (konec 60. let – 70. léta 13. stol.)
Popis:
Av. Korunovaná harpyje s rozepjatými křídly
Lit.: Cach 969; 22 ks; průměrná velikost 17,9 mm / průměrná hmotnost 0,448 g

10.
Morava
Přemysl II. Otakar (1253–1278)
střední brakteát (70. léta 13. stol.)
Popis:
Av. Kráčející napůl člověk – napůl drak v helmu vpravo, v pravé ruce drží pozvednutý meč, v levé ruce drží před sebou štít
Lit.: Cach 983; 1 ks; 25,0 mm / 0,319 g

11.
Morava
Přemysl II. Otakar (1253–1278)
denár fenikového typu (70. léta 13. stol.)
Popis:
Av. Štít s dvouocasým lvem, opis OTAKARVS REX •
Rev. V hladkém obvodu stojící korunovaná postava panovníka s kopím v pravé a štítem v levé ruce; nad štítem je hvězdička
Lit.: Cach 971; 21 ks; průměrná velikost 14,2 mm / průměrná hmotnost 0,426 g

12.
Morava
Přemysl II. Otakar (1253–1278)
denár fenikového typu (70. léta 13. stol.)
Popis:
Av. V hladkém kruhu pod hradbami složenými ze tří věží (prostřední je s cimbuřím) zvíře vlevo
Rev. V hladkém kruhu pardál kráčející vlevo
Lit.: Cach 972; 89 ks; průměrná velikost 12,9 mm / průměrná hmotnost 0,380 g

13.
Morava
Přemysl II. Otakar (1253–1278)
denár fenikového typu (70. léta 13. stol.)
Popis:
Av. V hladkém kruhu korunovaná hlava panovníka z profilu vpravo, opis: OTAKARVS REX
Rev. V hladkém kruhu korunované poprsí panovníka z profilu vpravo s liliovitým žezlem v pravé ruce a jablkem v levé ruce
Lit.: Cach 973; 21 ks; průměrná velikost 13,4 mm / průměrná hmotnost 0,360 g

14.
Morava
Přemysl II. Otakar (1253–1278)
denár fenikového typu (70. léta 13. stol.)
Popis:
Av. Ve vnitřním hladkém kruhu korunovaná hlava panovníka zpříma; ve vnějším hladkém kruhu opis: OTAKARVS REX
Rev. V hladkém kruhu panovník na koni vpravo s mečem v pravé ruce, který drží za hlavou; nad hlavou koně hvězdička
Lit.: Cach 974; 21 ks; průměrná velikost 13,8 mm / průměrná hmotnost 0,394 g

15.
Morava
Václav II. (1278–1305)
střední brakteát (obd. do r. 1300)
Popis:
Av. Dvě hlavy v helmech otočené k sobě, nad nimi tři věžičky, prostřední věžička s cimbuřím
Lit.: Cach 998; 1 ks; 20,9 mm / 0,362 g
(nepatří do původního složení, minci získalo Františkovo muzeum již v r. 1836 od prof. Bočka)

16.
Morava
Václav II. (1278–1305)
střední brakteát (obd. do r. 1300)
Popis:
Av. Dva lvi v helmech, zády k sobě otočení, s hlavami otočenými k sobě
Lit.: Cach 1001; 8 ks; průměrná velikost 22,8 mm / průměrná hmotnost 0,390 g
(nepatří do původního složení, minci získalo Františkovo muzeum již v r. 1836 od prof. Bočka)

17.
Morava
Václav II. (1278–1305)
střední brakteát (obd. do r. 1300)
Popis:
Av. Kráčející ryba pod korunou
Lit.: Cach 1004; 10 ks; průměrná velikost 21,8 mm / průměrná hmotnost 0,390 g

18.
Morava
Václav II. (1278–1305)
střední brakteát (obd. do r. 1300)
Popis:
Av. Hradební brána, uprostřed je kytička, nad hradbami tři věže, prostřední největší
Lit.: Cach 1011; 5 ks; průměrná velikost 22,5 mm / průměrná hmotnost 0,399 g

19.
Štrasburk, biskupství
Konrád z Liechtenbergu (1273–1299)
denár
Popis:
Av. V hladkém kruhu poprsí biskupa vlevo nebo vpravo, v jedné ruce drží kříž, v druhé berlu
Rev. V hladkém kruhu kráčející zvíře vlevo
Lit.: Nessel č. 146; 5 ks; průměrná velikost 17,0 mm / průměrná hmotnost 0,459 g
(původně z kyselovického nálezu)

Zkratky literatury užité v katalogu:

Cach Cach, František: *Nejstarší české mince III.* České a moravské mince doby brakteátové. Praha 1974.

Nessel Nessel, Xaver: *Beiträge zur Münzgeschichte des Elsass*. Frankfurt a. M. 1909.

Přehled složení dochované části pokladu:

Morava, Přemysl II. Otakar (1253–1278)

malé brakteáty většího střížku	1 typ (Cach 952)	6 ks
malé brakteáty menšího střížku	8 typů (Cach 953, 954, 955, 957, 958, 966, 968, 969)	638 ks
denáry fenikového typu	4 typy (Cach 971, 972, 973, 974)	170 ks
střední brakteát	1 typ (Cach 983)	1 ks

Morava, Václav II. (1278–1305)

střední brakteáty	4 typy (Cach 998, 1001, 1004, 1011)	24 ks

Štrasburk, biskupství, Konrád z Liechtenbergu (1273–1299)

denáry	1 typ (Nessel 146)	5 ks

DER SCHATZ AUS BEZUCHOV ALS EINE BEDEUTENDE QUELLE FÜR DIE GELDGESCHICHTE MÄHRENS IM 13. JAHRHUNDERT

Die Gemeinde Bezuchov befindet sich etwa 15 km östlich von der mährischen Stadt Přerov [Prerau]. In der Mitte des 19. Jahrhunderts wurde hier beim Umgraben des Gartens am Haus Nr. 8 (Besitzer František Sehnal) ein großes Münzendepot gefunden. Der Fund enthielt ursprünglich 952 Münzen aus der Regierungszeit von Přemysl II. Otakar (1253–1278), es soll sich um Brakteaten, darunter um 67 Denare, gehandelt haben. Im Fund soll es ebenfalls österreichische und steirische Pfennige gegeben haben. Die Gesamtmasse des Fundes betrug 297,5 g. Der Fund wurde durch die Mährisch-schlesische Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde für die Sammlungen des Kaiser-Franz-Museums (heute Mährisches Landesmuseum) gekauft. Der Wert des Schatzes wurde mit 27 Gulden und 12 Kreuzer veranschlagt. Der Schatz verblieb jedoch nicht lange in seiner ursprünglichen Zusammensetzung. Bereits 1855 gelangten mehrere Stücke aus dem Fund von Bezuchov im Rahmen des Austausches in das Münzkabinett in Wien und 1863 ähnlich in das Joanneum in Graz. Heutzutage beträgt der Fund insgesamt 844 Münzen. Darunter befinden sich 839 mährische Münzen – kleine Brakteaten, mittlere Brakteaten und Denare vom Pfennigtypus. Überwiegend sind es Prägungen Přemysl II. Otakars (1253–1278), in kleiner Anzahl mittlere Brakteaten Wenzels II. (1278–1305). Die Zusammensetzung des Fundes wird durch 5 Denarstücke des Straßburger Bischofs Konrad von Liechtenburg (1273–1299) ergänzt, die ursprünglich zum Fund von Kyselovice gehörten. Die erhaltene Zusammensetzung des Fundes weist 19 Typen von Münzen auf, wovon 18 Typen mährische Münzen darstellen. Vorhanden sind hier 170 Denare des Pfennigtypus. Diese Anzahl stimmt jedoch nicht mit der ursprünglichen Zusammensetzung des Fundes überein. In dem Fundbericht von 1855 werden lediglich 67 Stück davon angeführt. Nicht zu diesem Fund gehörten auch zwei Typen von mittleren Brakteaten, die 1836 vom Prof. Antonín Boček in das Kaiser-Franz-Museum gelangt waren. In der ursprünglichen Zusammensetzung gab es hingegen wertvolle Denare, die sich bis heute im Rahmen des Fundes nicht erhalten haben.